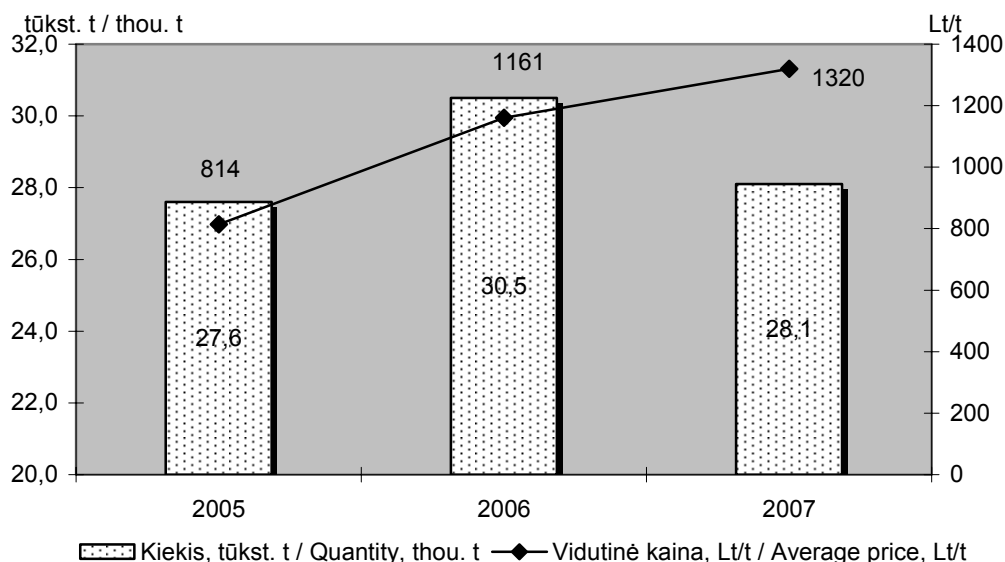

DARŽOVĖS / VEGETABLES

Lietuvoje lauko daržovių pasėliai 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, sumažėjo 3,9 proc., tačiau nuimtas 38 proc. didesnis derlius – 246,6 tūkst. t. 97,5 proc. daržovių užauginama ūkininkų ir šeimos ūkiuose ir tik 2,5 proc. – žemės ūkio bendrovėse.

Vidaus ir užsienio rinka. 2007 metais daržovių supirkta 7,9 proc. mažiau nei 2006-aisiais, tačiau 1,8 proc. daugiau nei 2005-aisiais (1 pav.). Supirkimo kaina didėjo, 2007 metais ji buvo 3,7 proc. didesnė, palyginti su 2006-ųjų, ir 1,6 karto, palyginti su 2005 metų kainomis.

1 pav. Daržovių supirkimas ir vidutinė kaina 2005–2007 metais
Figure 1. Quantities and average prices of vegetables purchased in 2005–2007

Šaltiniai: Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2005, 2006, 2007, 2008 m. sausio 1 d. – V.: Statistikos departamentas prie LRV.

2008 metų sausio mėnesį supirkta 4,5 tūkst. t daržovių, t. y. 2,3 karto daugiau nei 2007-ųjų sausį, o supirkimo kaina buvo 5,4 proc. mažesnė.

Burokėlių supirkimo kaina Lietuvoje nuo rugpjūčio mėnesio mažėjo, ir 2008 metų sausį, palyginti su 2007-ųjų sausiu, jie buvo 4 proc. pigesni (1 lentelė). Latvijoje, palyginti su praeitais metais, burokėlių kaina sumažėjo 7 proc. ir buvo panaši kaip Lietuvoje. Tuo tarpu kaimyninėje Lenkijoje jie 9 proc. pigesni nei mūsų šalyje.

Burokėliai sausį–vasarį saugyklose išsilaikė gerai, todėl jų kaina stabili – 530 Lt/t, nors, palyginti su 2007 metų tuo pačiu laikotarpiu, ji sumažėjo apie 5 proc.

Nors burokėlių supirkimo kainos mažėjo, parduo-tuvėse 2008 metų vasarį jų kaina išliko tokia pati, o turguose – 16 proc. didesnė nei prieš metus. Turguose jie buvo 11 proc. pigesni nei parduo-tuvėse.

Kopūstai. Europos kopūstų augintojai sulaukė didesnių kainų. Tai iš dalies lėmė kai kuriose ša-lyse sumažėjęs šių daržovių derlius. Kopūstų kaina Lietuvos prekiniuose ūkiuose 2008 metų sausio mėnesį, palyginti su 2007-ųjų sausiu, buvo 10 proc. didesnė. Lietuvoje jie buvo parduodami 1,4 karto brangiau nei Lenkijos prekiniuose ūkiuose. Negalutiniais Eurostato duomenimis, Lenkijoje baltagūžių kopūstų pasėlių plotams sumažėjus 4 proc., jų derlius buvo apie 10 proc. didesnis negu 2006-aisiais. Tačiau pagrindinėje lietuviškų kopūstų užsienio rinkoje – Rusijoje – jų kaina 1,9 karto didesnė nei mūsų šalies ūkiuose. Kainos padidėjimą Rusijoje iš dalies lėmė mažesnis nei 2006 me-tais kopūstų derlius. Derlių kai kuriuose Rusijos regionuose sunaikino sausros ir kenkėjai.

Parduo-tuvėse baltagūžiai kopūstai vasario mėnesį buvo parduodami tokia pat kaina kaip turguo-se. Parduo-tuvėse 2008 metų vasarį jie buvo 2 proc., o turguose – 11 proc. brangesni nei prieš me-tus. Vasario pabaigoje, mažėjant geros kokybės produkcijos atsargoms, kokybiškų kopūstų kaina išaugo iki 625 Lt/t.

2007 metų gruodžio pradžioje kopūstai Vilniuje, kaip ir Taline, buvo parduodami pigiausiai. Daug didesnės (daugiau kaip 3 kartus) kopūstų kainos buvo Berlyne, Amsterdame ir Helsinkyje.

Labai išaugo importo ir eksporto srautai: importas per metus padidėjo 59 proc., eksportas – 67 proc. Kopūstų užsienio prekybos balansas teigiamas – 2007 metais išvežta 1 tūkst. t daugiau kopūstų nei įvežta. 86 proc. jų importuota iš Lenkijos, 95 proc. eksporto teko Rusijai.

1 lentelė / Table 1

**Vidutinės daržovių pardavimo kainos Lietuvos ir kai kurių užsienio šalių ūkiuose
2007 ir 2008 metų sausio mėnesį, Lt/kg**

*Average farm prices of vegetables in Lithuania and selected foreign countries
in January 2007 and 2008, Lt/kg*

Metai / Year	Lietuva Lithuania	Latvija Latvia	Estija Estonia	Lenkija Poland	Rusija Russia	Vokietija Germany	Čekija Czech Republic
Burokėliai / Beetroots							
2008	0,53	0,52	0,58	0,48	1,03	1,58	-
2007	0,55	0,56	0,74	0,45	0,87	1,31	-
2008, palyginti su compared to 2007, %	96	93	78	107	118	121	-
Kopūstai / Cabbages							
2008	0,56	0,58	0,56	0,39	1,04	0,87	0,60
2007	0,51	0,66	0,57	0,24	0,69	0,68	0,49
2008, palyginti su compared to 2007, %	110	88	98	163	151	128	122

Metai / Year	Lietuva <i>Lithuania</i>	Latvija <i>Latvia</i>	Estija <i>Estonia</i>	Lenkija <i>Poland</i>	Rusija <i>Russia</i>	Vokietija <i>Germany</i>	Čekija <i>Czech Republic</i>
Morkos / Carrots							
2008	0,60	0,99	0,75	0,68	1,15	0,90	0,72
2007	0,65	0,85	0,83	0,54	1,01	0,88	0,73
2008, palyginti su <i>compared to</i> 2007, %	92	116	90	126	114	102	99
Svogūnai / Onions							
2008	0,66	1,24	-	0,63	1,38	0,55	0,93
2007	0,91	1,27	-	0,84	1,11	0,78	1,12
2008, palyginti su <i>compared to</i> 2007, %	73	98	-	75	124	71	83

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Morkos. 2007 metais Lietuvos morkų augintojai nukasė gerą derlių. Morkomis užpildė visas šaldomas saugyklas, dalį jų suvežė į laikinąsias. Dėl didelės morkų pasiūlos Lietuvoje jų kainos prekiniuose ūkiuose 8 proc. mažesnės nei prieš metus.

Kai kuriose kitose šalyse dėl lietingų orų morkos užderėjo prasčiau. Sausio mėnesį išaugus morkų kainoms Lenkijoje, Lietuvoje jos pigiausios – 12 proc. pigesnės nei Lenkijoje, 17 proc. – nei Čekijoje, o palyginti su kitomis šalimis, skirtumai dar didesni.

2008 metų vasarį morkos parduotuvėse buvo parduodamos 3,5 proc., o turguose 3,1 proc. pigiau nei prieš metus. Parduotuvėse jos buvo apie 10 proc. brangesnės negu turguose. Vilniuje fasuotos morkos, palyginti su 2007-ųjų vasariu, pabrango 11 proc., o nefasuotos buvo parduodamos tokia pat kaina kaip prieš metus. Geros kokybės plautų morkų kaina, mažėjant jų atsargoms, vasario pabaigoje išaugo iki 735 Lt/t.

2007 metų gruodžio mėnesį Vilniaus prekybos centruose morkos buvo brangesnės nei Rygoje 3,8 proc., Taline – 1,8 karto, Varšuvoje – 1,5 karto. Dar brangesnės nei Vilniuje jos buvo Helsinkyje, Berlyne ir kai kurių kitų šalių sostinėse.

2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, morkų ir burokėlių į šalį įsivežta 5 proc. mažiau, o eksportuota 1,8 karto daugiau. Užsienio prekybos balansas tapo teigiamas – eksportuota 7 proc., arba 720 t morkų ir burokėlių daugiau nei importuota. Pagrindinė rinka – Rusija, į kurią eksportuota 83 proc. morkų ir burokėlių. 48 proc. morkų ir burokėlių įsivežta iš Lenkijos, 29 proc. – iš Nyderlandų.

Svogūnai. Daugelyje šalių sumažėjo ankstyvųjų svogūnų pasėlių plotai, tačiau, ŽŪMPRIS duomenimis, 2007 metais svogūnų derlius ES šalyse apie 6 proc. didesnis nei 2006-aisiais – 4,86 mln. t. Kai kuriose ES šalyse nepalankios klimatinės sąlygos pablogino svogūnų kokybę.

2008 metų sausio mėnesį, palyginti su 2007-ųjų sausiu, Lietuvos ūkiuose svogūnai atpigo 27 proc., tačiau Lenkijoje jie buvo 4,8 proc., Vokietijoje – 1,2 karto pigesni. 2008 metų vasario mėnesį, palyginti su 2007-ųjų vasariu, svogūnai Lietuvos parduotuvėse buvo parduodami 3,8 proc., o turguose – 3,3 proc. pigiau. Parduotuvėse vasarį svogūnų kaina buvo apie 4,7 proc. didesnė nei turguose.

Svogūnų mažmeninė kaina Vilniuje tokia kaip Taline. Ji viena mažiausių, tačiau Lenkijos sostinėje ji 18 proc. mažesnė negu Vilniuje.

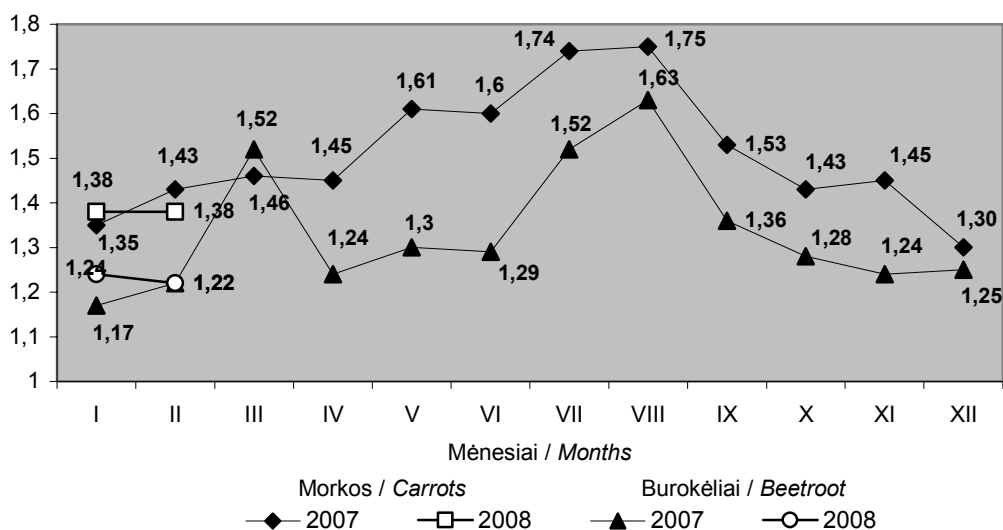
Nors svogūnų ir česnakų eksportas per metus išaugo 23 proc., o importas – 16 proc., kaip ir 2006-aisiais, užsienio prekybos balansas išliko neigiamas. Per 2007 metus jų įsivežta 2,3 karto daugiau negu išvežta. 46 proc. svogūnų ir česnakų importuota iš Nyderlandų, 41 proc. – iš Lenkijos.

2 lentelė / Table 2

Morkų, kopūstų ir svogūnų mažmeninės kainos kai kurių ES valstybių sostinėse
2007 metų gruodžio mėnesį, Lt/kg
Retail prices of carrots, cabbages and onions in the capital cities of selected EU countries
in December 2007, Lt/kg

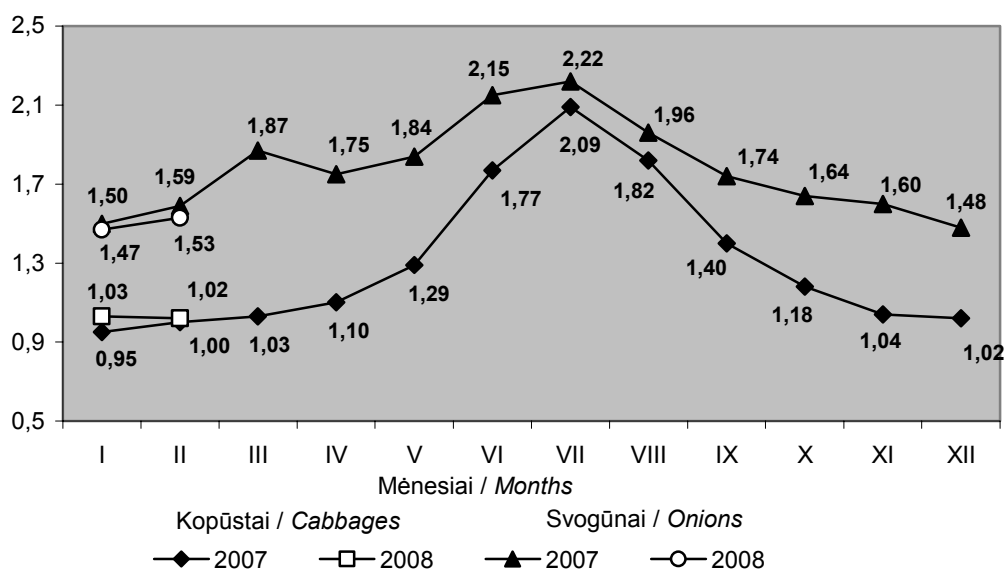
Daržovės Vegetables	Vilnius	Talinas	Ryga	Varšuva	Praha	Bratislava	Helsinkis	Budapeštas	Berlynas	Amsterdamas	Stokholmas
Morkos Carrots	1,90	1,04	1,83	1,31	1,52	1,48	2,64	2,45	3,07	2,73	3,66
Kopūstai Cabbages	0,94	0,93	1,14	1,38	0,97	1,04	2,87	1,66	3,18	3,42	2,56
Svogūnai Onions	1,52	1,52	1,90	1,24	1,55	1,55	3,14	2,21	3,42	2,45	3,28

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

2 pav. Vidutinės morkų ir burokėlių kainos Lietuvos mažmeninės prekybos centruose
2007 ir 2008 metais, Lt/kg

Figure 2. Average retail prices of carrots and beetroot in Lithuanian supermarkets in 2007 and 2008, Lt/kg
 Šaltinis: Žemės ūkio rūmų duomenys.

3 pav. Vidutinės kopūstų ir svogūnų kainos Lietuvos mažmeninės prekybos centruose 2007 ir 2008 metais, Lt/kg

Figure 3. Average retail prices of cabbages and onions in Lithuanian supermarkets in 2007 and 2008, Lt/kg

Šaltinis: Žemės ūkio rūmų duomenys.

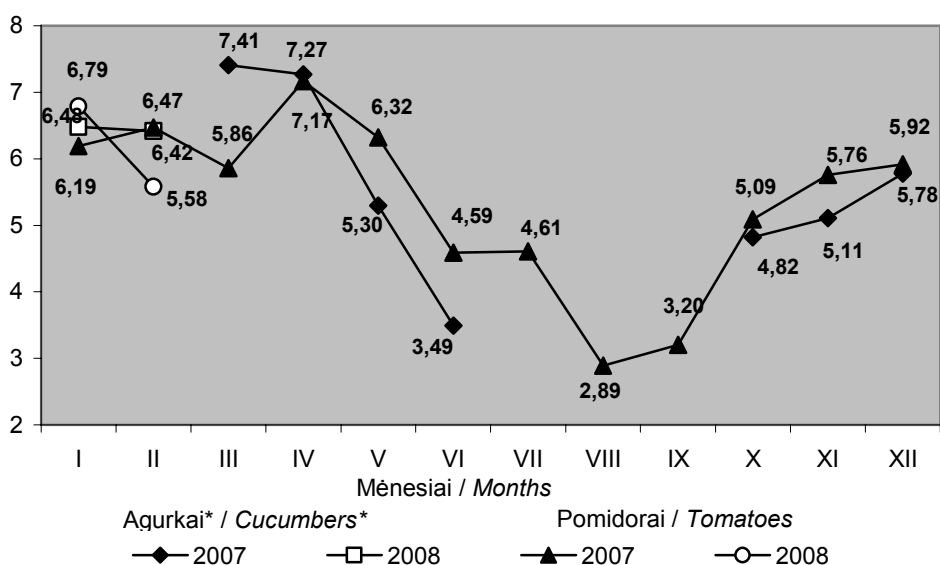
Pomidorų kaina parduotuvėse 2008 metų vasario mėnesį, palyginti su 2007-ųjų vasariu, sumažėjo 13,8 proc. (4 pav.). Turguose agurkai buvo 1 proc., o pomidorai – 7 proc. pigesni nei prieš metus. Parduotuvėse agurkai buvo 9 proc., o pomidorai 7,7 proc. brangesni negu turguose.

2007 metais agurkų įsivežta 2 tūkst. t daugiau nei išvežta. Daugiausia šių daržovių importuota iš Lenkijos (39 proc.), Ispanijos (37 proc.), Nyderlandų (19 proc.), o eksportuota į Rusiją (46 proc.), Latviją (35 proc.).

2007 metais pomidorų įsivežta 4,5 tūkst. t daugiau nei išvežta. 48 proc. pomidorų importuota iš Lenkijos, 26 proc. – iš Ispanijos, 23 proc. – iš Nyderlandų. Eksportuota 29 tūkst. t pomidorų, 81 proc. – į Rusiją. Labai išaugo eksportas į Estiją – 3,9 karto (išvežta 2,2 tūkst. t).

2007 metais daržovių užsienio prekybos balansas buvo teigiamas – išvežta 14,6 tūkst. t daržovių daugiau nei įvežta. Vertinė išraiška balansas taip pat teigiamas – 117,5 mln. Lt, nes eksportuojamų daržovių vidutinė kaina buvo 3,07 Lt/kg – 23 proc. didesnė negu įvežamų.

Daržovių eksportas 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, išaugo 47 proc., importas – 24 proc. (3 lentelė). Eksporto vertė – 429,2 mln. Lt, 1,5 karto didesnė nei prieš metus. Importo vertė – 311,7 mln. Lt, 23 proc. didesnė nei 2006 metais.

4 pav. Vidutinės agurkų ir pomidorų kainos Lietuvos mažmeninės prekybos centruose 2007 ir 2008 metais, Lt/kg

Figure 4. Average retail prices of cucumbers and tomatoes in Lithuanian supermarkets in 2007 and 2008, Lt/kg

* Ilgavaisiai / Long-fruit.

Šaltinis: Žemės ūkio rūmų duomenys.

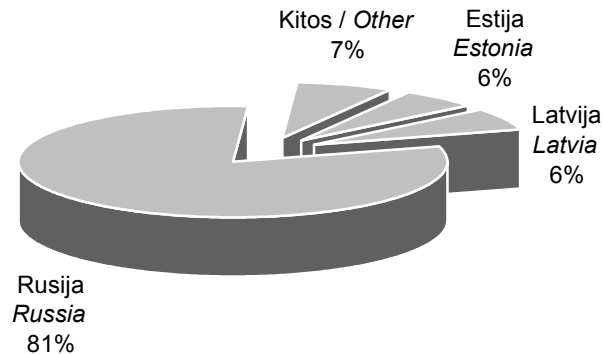
3 lentelė / Table 3

Daržovių eksportas ir importas 2006 ir 2007 metais, tūkst. t
Exports and imports of vegetables in 2006 and 2007, thou. t

Produkcija / Products	Eksportas / Exports		Importas / Imports	
	2006	2007	2006	2007
Daržovės / Vegetables	95,3	139,8	100,6	125,2
iš jų / of which:				
pomidorai / tomatoes	15,5	29,0	22,7	33,6
agurkai / cucumbers	4,9	6,7	7,3	8,7
svogūnai / onions	5,3	6,5	12,9	15,0
morkos, burokėliai carrots, beetroots	6,7	11,7	11,6	11,0
kopūstai / cabbages	21,1	35,3	21,6	34,3

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

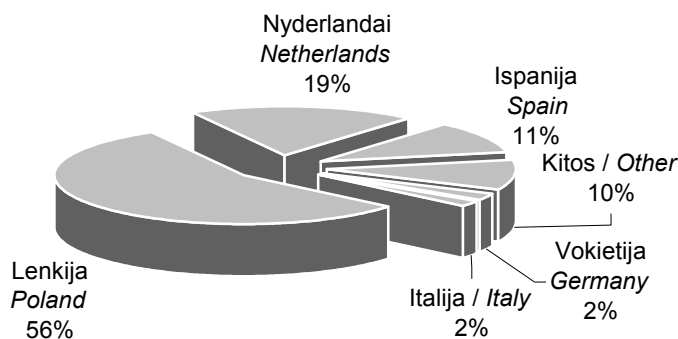
Daugiausia daržovių eksportuota į Rusiją – 112,7 tūkst. t (5 pav.) (30 proc. – gūžiniai kopūstai, 21 proc. – pomidorai ir 31 proc. – kitos daržovės). 2007 metais į Rusiją išvežta 1,6 karto daugiau daržovių nei per 2006-uosius. Į Latviją eksportuota tiek pat, kiek ir prieš metus – 8,9 tūkst. t (26 proc. agurkų, 23 proc. pomidorų). Eksportas į Estiją 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, padidėjo net 3 kartus – eksportuota 8,1 tūkst. t (28 proc. pomidorų, 15 proc. kopūstų ir 14 proc. agurkų).

5 pav. Daržovių eksportas 2007 metais
Figure 5. Exports of vegetables in 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Daugiausia daržovių įvežta iš Lenkijos (6 pav.) – 70 tūkst. t (42 proc. gūžinių kopūstų, 23 proc. pomidorų). Per metus importas iš Lenkijos padidėjo 31 proc. Iš Nyderlandų importuota 24,1 tūkst. t (33 proc. pomidorų, 29 proc. svogūnų ir česnakų), iš Ispanijos – 13,4 tūkst. t (65 proc. pomidorų, 24 proc. agurkų).

6 pav. Daržovių importas 2007 metais
Figure 6. Imports of vegetables in 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Daržovių produktai. 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, raugintų kopūstų gamyba padidėjo 1,6 karto, užšaldyta 43 proc. daugiau daržovių ir jų mišinių. Pomidorų sulčių pagaminta šiek tiek mažiau (2 proc.), pomidorų kečupo ir kitų pomidorų padažų – 12 proc., nekoncentruotų pomidorų tyrių ir pastų – 15 proc. (4 lentelė).

4 lentelė / Table 4

Daržovių produktų gamyba 2006 ir 2007 metais
Production of vegetable products in 2006 and 2007

Produktai / Products	2006	2007	2007, palyginti su 2006, %
Pomidorų sultys, tūkst. l / <i>Tomato juice, thou. l</i>	4492,1	4397,8	98
Pomidorų kečupas ir kiti pomidorų padažai, tūkst. t <i>Tomato ketchup and other tomato sauces, thou. t</i>	13,9	12,2	88
Nekoncentruotos pomidorų tyrės ir pastos, t <i>Tomato sauces and pastes, non concentrated, t</i>	49,1	41,6	85
Rauginti kopūstai, t / <i>Cabbage preserved, t</i>	721,9	1165,9	162
Paruoštos ar konservuotos išlukštentos pupelės, t <i>Shelled bean, prepared or preserved, t</i>	48,2	40,3	84
Užšaldytos daržovės ir jų mišiniai, t <i>Vegetables and mixtures, frozen, t</i>	469,9	671,6	143

Šaltinis: Išankstiniai Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Per 2007 metus vidaus rinkoje buvo parduota 94 proc. pomidorų sulčių, 86 proc. pomidorų kečupo ir kitų pomidorų padažų, o nekoncentruotų pomidorų tyrių ir pastų gamyba orientuota tik į vidaus rinką. Užšaldytų daržovių ir jų mišinių vidaus rinkoje parduota 31 proc., raugintų kopūstų – 96 proc., paruoštų ar konservuotų išlukštentų pupelių – 84 proc.

Daržovių produktų užsienio prekybos balansas 2007 metais buvo neigiamas. Pomidorų sulčių įvežta 8,5 karto daugiau nei išvežta. Importuota 5,3 tūkst. t: 51 proc. – iš Latvijos, 30 proc. – iš Lenkijos. Pomidorų kečupo ir kitų pomidorų padažų įvežta 1,8 karto daugiau nei išvežta. Daugiausia šios produkcijos importuota iš Latvijos – 26 proc., Nyderlandų – 23 proc., Lenkijos – 19 proc.

Nauji teisės aktai. 2008 m. vasario 1 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 19 straipsnio papildymo ir įstatymo papildymo 3 priedu įstatymas. Jame nustatyta, kad nuo 2009 m. sausio 1 d. PVM įstatymo 3 priede nurodytoms daržovėms ir vaisiams bus taikomas lengvatinis 5 proc. PVM tarifas.